

Världsnaturfonden WWF

Ulriksdals Slott

170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00

Direkt: 08 624 74 xx

Allmänt: info@wwf.se

username@wwf.se

www.wwf.se

Ulriksdal 24 juni 2025

Till: Klimat- och näringslivsdepartementet, kn.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: kn.nm@regeringskansliet.se

Remissvar från Världsnaturfonden WWF gällande KN2025/00609 –

”Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF)” (SOU 2025:21)

Sammanfattning - övergripande budskap

Världsnaturfonden WWF fäster stor vikt vid detta uppdrag till Miljömålsberedningen (MMB) och har deltagit aktivt i MMBs expertgrupp och inkommit med muntliga och skriftliga inspel under arbetets gång.

En ambitiös ”strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF)” som beredningen haft i uppdrag att redovisa är avgörande för att Sverige ska kunna uppfylla såväl EU-lagstiftning som internationella överenskommelser och åtaganden rörande klimat och biologisk mångfald. Vi har därmed haft stora förväntningar om att den ska bli bra och ambitiös.

Tyvärr kan vi konstatera att miljömålsberedningen har misslyckats med sitt uppdrag att föreslå hur Sverige ska leva upp till internationella åtaganden och EU-krav när det gäller såväl biologisk mångfald som klimat.

Förslagen som presenteras i betänkandet räcker inte på långa vägar för att göra det Sverige åtagit sig. Miljömålsberedningen föreslår vare sig tillräckliga etappmål, styrmedel eller åtgärder för att Sverige ska leva upp till sina åtaganden inom EU och internationellt för biologisk mångfald samt upptag och utsläpp av växthusgaser i skog och mark.

Under utredningen presenterades en rad skarpa förslag, inte minst kring skogen, som hade stor potential att öka Sveriges möjligheter att nå internationella åtaganden och efterleva EU-regelverk avseende såväl biologisk mångfald som klimat. Flera av dessa progressiva förslag, inte minst gällande skydd av ur- och naturskog, ströks dock under den politiska beredningen.

Regeringen har vid flertalet tillfällen motiverat att Sverige ännu inte lämnat in sin handlingsplan (NBSAP) för hur det globala ramverket för biologisk mångfald ska genomföras på hemmaplan med att man inväntat miljömålsberedningens förslag. Det står nu klart att beredningen inte levererat vad som krävs. Det innebär att regeringen nu behöver ta omedelbara krafttag för att ta fram en fullständig handlingsplan som omfattar både land, vatten och hav liksom alla delar som krävs enligt det globala ramverket. Enligt ramverket ska planen innehålla dels nationella uppföljningsbara mål som motsvarar målen i det globala ramverket, dels de strategier, åtgärder och styrmedel (inkl. finansiering) som krävs för att nå målen, liksom mekanismer för uppföljning och utvärdering.

Till de allvarliga bristerna i MMBs betänkande hör att förslagen inte lever upp till EUs krav om att strikt skydda all kvarvarande ur- och naturskog, trots att flera verk samma förslag varit på bordet. Att enbart skydda urskog och gammal skog men inte naturskog, som beredningen föreslår, går emot både EUs strategi för biologisk mångfald och naturrestaureringsförordningen. Hur detta kan komma att strida mot EU-rätt har tydligt påpekats av sekretariatet till den politiska beredningen och regeringen. Om naturskogarna inte får ett strikt skydd är det hög risk att biologiskt värdefulla skogar i Sverige att fortsatt avverkas. Det är inte bara allvarligt för skogens arter utan kan även leda till EU-rättsliga följder för Sverige.

En annan avgörande brist är att beredningen inte ger förslag på etappmål för skydd av natur, vilket behövs om Sverige ska leva upp till internationella målet att skydda 30 procent av naturen till 2030. För att bidra till 30 procents skydd föreslås en breddning av vilka typer av områden som ska kunna räknas som skyddade. Här ser WWF en risk för att områden som inte uppfyller kriterierna inkluderas för att nå 30 procent skyddad yta, till exempel improduktiv skogsmark utan betydande naturvärden. Vi behöver öka det reella skyddet, inte bara ändra hur vi räknar. Det är viktigt att skydda de 30 procent av naturen som har högst naturvärden, och som bidrar till ett representativt skydd när det gäller både naturtyper och geografi.

Vidare är en stor brist att förslagen när det gäller kolinlagring i skog och mark inte är tillräckliga för att nå Sveriges EU-åtagande. Förslaget om ersättning till skogsägare som senarelägger slutavverkning är en bra början ur klimatperspektiv, men det krävs större arealer och längre omloppstid, för att få tillräcklig klimateffekt och gynna biologisk mångfald.

WWF motsätter sig starkt förslaget att staten ska subventionera skogsgödsling för att öka skogsproduktion och kolinlagring. Förslag som sannolikt strider mot internationella åtaganden då det har negativa konsekvenser för biologisk mångfald, vattendrag och skogens resiliens.

Med det sagt vill vi vara tydliga med att många förslag i utredning skulle bidra positivt till att bevara biologisk mångfald och minska klimatutsläppen. Positiva förslag som vi särskilt vill framhålla är förslaget om en nationell samordnare för näringslivets arbete med biologisk mångfald. WWF välkomnar även förslaget om utfasning av torvutvinning, liksom att införa ett nytt anslag för att anlägga eller återställa våtmarker. Vi ser även positiva förslag kring odlingslandskapet såsom en satsning på de artrika ängs- och naturbetesmarkerna, med ökade anslag för restaurering och höjd ersättning för skötsel. Och välkomnar även förslagen att satsa mer på förvaltning av natur och uppdaterade skötsel- och bevarandeplaner för skyddade områden.

Inledningsvis vill vi även understryka att förlusten av arter och livsmiljöer är ett växande hot mot mänskligheten, precis som klimatförändringarna. Sverige behöver en samlad politik för naturen. För att kunna hantera naturkrisen och ge biologisk mångfald den plats den förtjänar i politiken föreslår vi därför inrättandet av ett naturpolitiskt ramverk, motsvarande det klimatpolitiska ramverket, vilket vi hade önskat se som förslag från MMB. Ett naturpolitiskt ramverk skulle ge frågan den prioritet som krävs för att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald. Ett sådant ramverk bör omfatta:

- Ett långsiktigt naturpolitiskt mål som beslutas av riksdagen, baserat på Sveriges åtaganden internationellt och inom EU. Förslag på mål: *"Sverige ska senast till 2030 stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald i Sverige samt senast till 2050 upprätthålla, stärka eller återställa alla svenska ekosystems integritet, konnektivitet och resiliens, öka förekomsten av inhemska vilda arter till livskraftiga och resilienta nivåer och bevara deras genetiska mångfald, och därigenom upprätthålla och stärka ekosystemens funktioner och tjänster"*;
- En naturlag som anger att varje regering vid varje ny mandatperiod ska ta fram en naturpolitisk handlingsplan som talar om vad som ska göras för att nå målet och vilka resurser som avsätts för att nå dit;
- Ett naturpolitiskt råd som ger stöd till och utvärderar regeringens insatser.

Nedan ger vi mer detaljerade synpunkter med fokus på sekretariatets förslag under respektive kapitel.

2. Miljömålsberedningens uppdrag & 3. Utgångspunkter

WWF har under utredningens gång understrukt vikten av att beredningen tar utgångspunkt i regeringens direktiv och uppdraget att presentera en strategi med etappmål och styrmedel för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). Det innebär fokus på hur synergier mellan biologisk mångfald och LULUCF-åtagandet kan uppnås, och där sådana synergier kan erhållas på ett kostnadseffektivt sätt, samt även hur målkonflikter kan hanteras kostnadseffektivt.

Vi anser dock inte att betänkandet vare sig lever upp till uppdraget att presentera en samlad strategi för hur Sverige ska nå våra internationella åtaganden, eller hanterar synergier och målkonflikter i tillräcklig grad.

Vi anser även att det är en brist att uppdraget begränsats till landbaserade ekosystem inklusive våtmarker, men inte inkluderat sötvatten som en integrerad del av landskapet.

Det är en brist att klimatutsläpp från och kolinlagring i sediment i både kustvatten och sötvatten inte inkluderas. Enligt grova beräkningar (från forskningsprojektet COASTCLIM som drivs av Östersjöcentrum vid Stockholms Universitet ihop med Tvärminne Forskningsstation i Finland) uppgår utsläppen av den kraftiga växthusgasen metan från det svenska territorialvattnet idag till 2,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter (på 20-årsskalan) per år. Åtgärder för att minska dessa utsläpp är samtidigt positiva för den biologiska mångfalden i kustvattnen.

När det gäller skog vill vi särskilt lyfta fram att vi delar MMBs utgångspunkter avseende:

- Att klimatvinsten på kort- och medellång sikt är större genom att låta biomassa stå kvar i skogen än substitutionseffekten från ökat biomassaexport ur skogen. Därtill finns möjliga positiva synergier med biologisk mångfald vilket inte finns med ökat export.
- Att Skogsstyrelsens informations- och rådgivningsinsatser måste öka i omfattning, samt även innefatta praktisk rådgivning för att klimatanpassa skogsbruket och öka hänsyn till biologisk mångfald. Detta för att leva upp till sina åtaganden i EU och internationellt om biologisk mångfald och ökat nettoupptag. Men i målsättningen om att förbättra informationen måste även ligga en ökad inventering av naturvärden.
- Att Sverige inte bör tillämpa inköp av krediter från andra länder för att nå sitt åtagande enligt LULUCF-förordningen. Sveriges möjlighet att kunna köpa krediter från andra EU-länder (ifall staten har som avsikt att inte nå sitt LULUCF-åtagande) är litet både utifrån tillgänglighet och stor kostnad. Därtill, om denna flexibilitet nyttjas, skulle Sverige inte åstadkomma de positiva synergier som finns mellan biologisk mångfald och klimat i enlighet med LULUCF, EUs biodiversitetsstrategi och naturrestaureringsförordningen.
- Att utvecklingen av frivilligmarknaden för kol- och biokrediter fram till 2030 och dess bidrag är svårförutsägbar.

Förslagen i betänkandet räcker inte för att Sverige ska uppfylla sitt LULUCF åtagande till 2030. Förslagen kommer också i liten grad att bidra till att skogen brukas för att öka motståndskraften i ett föränderligt klimat. Vissa förslag, såsom gödsling, kan i stället komma att försämra skogens resiliens. Därtill ifrågasätter WWF att MMB gör ett antagande om ett läckage på 60% om uttaget av skogsbiomassa sänks trots att man påtalar de stora osäkerheter som ligger i ett sådant antagande samt att detta skulle vara något ensidigt negativt. Det vill säga MMB relaterar inte till möjliga positiva effekter som en minskad avverkning skulle kunna ha på andra samhällsekonomiska faktorer eller annan näringsverksamhet, både i Sverige men även i andra länder.

4. Markanvändningens näringar

WWF menar att bakgrundsbeskrivningen av skogsnäringen (4.1) utgår från Skogsindustrins narrativ och att bedömningen av skogsindustrins ekonomiska och samhällsekonomiska värde inte är objektiv eller tillräckligt bred. MMB hänvisar till Skogsindustrins egna uppskattningar att varje krona förädlingsvärde som skapas av skogsnäringen indirekt skapar 1,5 kronor i andra branscher och därmed att en avverkning på en miljon m³sk genererar ett totalt förädlingsvärde på cirka 4 miljarder kronor. Beredningen lutar sig alltså mot näringens egenbedömning och förhåller sig inte heller till eventuella samhällskostnader som skogsnäringen skapar, utifrån exempelvis negativa effekter på andra näringar, icke prissatta ekosystemtjänster och människors hälsa.

WWF anser att den korta bakgrundsbeskrivningen av svenskt jordbruk (4.2) är korrekt. Texten synliggör dock inte att ett hållbart jordbruk är en förutsättning för vår långsiktiga livsmedelsberedskap och för att Sverige ska nå miljömålet Ett rikt odlingslandskap eller EUs lagkrav.

WWF är kritisk till att betänkandets bakgrundsbeskrivning av rennäringen (4.3) begränsar sig till enkel statistik om antal renägare och renskötarföretag men inget om vikten av renskötsel som grund för den samiska kulturen. Trycket på att utvinna naturresurserna i renbetesland påverkar både rennäringen och den samiska kulturen negativt. Den så kallade gröna omställningen tenderar att urholka Sveriges enda urfolks rättigheter alltmer. Vi anser att en utredning som ska behandla miljön och internationella åtaganden tydligt hade lyft rättighetsperspektivet i sin bakgrundsbeskrivning.

5. Här är strategin – Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF)

När det gäller att ta fram ”En strategi som bidrar till att öka Sveriges rapporterade nettoupptag” (5.1) anser WWF att Miljömålsberedningen borde ha föreslagit mer långtgående åtgärder när det blev tydligt att förslagen inte skulle innebära att Sverige lever upp till LULUCF lagstiftningen. Flera av förslagen är bra men behöver kompletteras med ytterligare styrmedelsförslag som innebär synergier mellan klimat och biologisk mångfald som faktiskt innebär att Sverige kan leva upp till EU lagstiftningen.

När det gäller ”En strategi som bidrar till att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald i Sverige” (5.2) är de förslag som presenterats långt ifrån tillräckliga för att leva upp till kraven i såväl det globala ramverket som i EU-strategin. För att leva upp till det globala ramverket krävs en fullständig nationell handlingsplan. Den ska innehålla dels nationella uppföljningsbara mål som motsvarar målen i det globala ramverket, dels de strategier, åtgärder och styrmedel (inkl. finansiering) som behövs för att nå målen, liksom mekanismer för uppföljning och utvärdering. Miljömålsberedningen föreslår vare sig tillräckliga etappmål, styrmedel eller åtgärder för att leva upp till detta. Några tydliga brister vi särskilt vill lyfta fram är att det saknas förslag om ett nationellt övergripande mål motsvarande missionen i det globala ramverket om att Sverige ska ”stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald till 2030”. Det saknas även förslag på etappmål för skydd av natur - för att leva upp till internationella målet att skydda 30 procent av naturen till 2030. Liksom tillräckliga förslag för att säkra strikt skydd av alla kvarvarande ur- och naturskogar. Den breddning av vilka typer av områden som ska kunna räknas som skyddade som föreslås av MMB riskerar även att områden som inte uppfyller kriterierna inkluderas för att nå 30 procent skyddad yta.

6. Förslag om information och rådgivning

WWF delar utredningens bedömning att det krävs proaktiv riktad information och rådgivning till skogsägare och brukare för att nå Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald, samt upptag och utsläpp av växthusgaser inom markanvändningssektorn (LULUCF). WWF vill tydligt peka på att informations- och rådgivningsinsatser avseende förslagen kommer kräva finansiering utöver dagens nivåer på statliga anslag. Staten behöver stärka finansieringen av information, rådgivning och även tillsyn för att säkra lagefterlevnad.

WWF stödjer:

- riktade informations- och rådgivningsinsatser till fastighetsägare och brukare avseende flertalet av Miljömålsberedningens förslag.
- att SLU får i uppdrag att följa upp resultat avseende effekter av informations- och rådgivningsinsatser. Det bör också omfatta rådgivning vad gäller vattenvård och övergödning. Det är viktigt att de erfarenheter som Havs- och vattenmyndigheten och andra aktörer gjort vad gäller uppföljning av lokala åtgärdssamordnare för övergödning tas till vara, exempelvis det WWF ledda projektet INTERREG BaltCOP. Uppföljning bör dels innefatta effekter i miljön och takten på genomförande av åtgärder. WWF vill dock peka på att det gällande skog krävs en mer precis uppföljning än det som går att följa upp med Riksskogstaxeringen. Därtill behöver förslaget om uppföljning ses i relation till behov av annan uppföljning som till exempel krävs enligt EUs restaureringsförordning.
- förslag om att stärka anslaget 1:3 (åtgärder för värdefull natur) inom utgiftsområde 20 för att stödja information och rådgivning avseende alla åtgärdsförslag. WWF stödjer dock inte att dessa anslag ska gå till information och rådgivning för ökad gödsling.
- förslaget att ändamålet för anslaget 1:3 (åtgärder för värdefull natur) inom utgiftsområde 20 kompletteras så att anslaget får användas för anställning av lokala och regionala åtgärdssamordnare samt förslaget om nationell stödfunktion för att främja frivilligt lokalt åtgärdsarbete. Det behövs dock ett lärande för att öka effektiviteten inom ramen för ett sådant stöd. Och återigen vill WWF peka på att ett sådant stöd inte ska gå till åtgärdsarbete som har en negativ inverkan på miljön och den biologiska mångfalden såsom ökad gödsling i skogen.
- förslaget att även medel som ges med stöd av LONA ska kunna ges till åtgärder som genomförs av kommunala och ideella sammanslutningar i samverkan. Detta kommer öka möjligheten för att fler lokalt förankrade åtgärder ges stöd och kan genomföras.

WWF stödjer inte:

- riktade informations- och rådgivningsinsatser om gödsling som riskerar att underminera Sveriges åtaganden, öka risken för skogsskador och som strider mot förordningen om kollagringscertifiering (Carbon Removal Certification Framework, CRCF).

7. Förslag om indikatorer och preciseringar till Begränsad klimatpåverkan, Levande Skogar och Ett rikt odlingslandskap

WWF stödjer förslaget om att miljö kvalitetsmålet ”Begränsad klimatpåverkan” följs upp med en ytterligare indikator – upptag och utsläpp från markanvändningssektorn. Det är av vikt att det svenska miljömålssystemet beaktar och mäter det koldioxidflöden som markanvändningssektorn bidrar med.

WWF ifrågasätter däremot förslaget om att tillföra preciseringsen ”Skogarnas nettoupptag av växthusgaser ökar fram till 2030” under miljö kvalitetsmålen ”Levande Skogar” respektive preciseringsen ”Odlingslandskapets nettoupptag av växthusgaser ökar fram till 2030” under miljö kvalitetsmålet ”Ett rikt odlingslandskap. En sådan eventuell precisering hör hemma under miljö kvalitetsmålet ”Begränsad klimatpåverkan”. Orsaken är att frågan om växthusgaser är en större systemfråga och därtill stämmer preciseringsen inte med den övergripande målsättningen med ”Levande Skogar” det vill säga att *”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas”*. Detsamma gäller målsättningen för ”Ett rikt odlingslandskap” att *”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.”*

Miljömålssystemet innehåller potentiella målkonflikter. För att försöka hantera dessa bör preciseringsen ”Skogarnas nettoupptag av växthusgaser ökar fram till 2030” dessutom omformuleras till *”Skogarnas nettoupptag av växthusgaser ökar fram till 2030, i synergier med gynnandet av biologisk mångfald och stärkt resiliens”*. Ett tydligt exempel på en målkonflikt är betänkandets förslag om ökad gödsling som WWF motsätter sig. Ett annat exempel är behov av

klimatanpassning för att säkra våra ekosystem och deras kollager som i vissa fall kan strida mot ett ökat nettoupptag.

I jordbruket finns exempel på bruksmetoder som kan bidra till både ökad kolinlagring och ökad biologisk mångfald. Det kan gälla odling av vall och mellangröda, agroforestry-system, busk- och trädtrader i slättbygd etc. Ambitionen att öka kolinlagringen får dock inte försvåra arbetet att stärka den biologiska mångfalden i det svenska jordbrukslandskapet. WWF stödjer till exempel inte ytterligare beskogning av åkermark. Under de senaste 100 åren har drygt 1 miljon hektar åkermark övergått till annan användning, i huvudsak skog. Detta är en viktig anledning till naturkrisen i det svenska odlingslandskapet.

8. Förslag om hållbart brukande av skogsmark för kolinlagring och biologisk mångfald

WWF anser att tidsperspektivet är avgörande för att stävja klimatförändringen och forskningen visar entydigt att det snabbaste och enklaste sättet att förbättra skogens kolbalans är att minska avverkningsnivån. Här finns också möjlighet till positiva synergieffekter med bevarandet av biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster. Därtill har vi en ökande utmaning med att stärka våra skogars motståndskraft i ett föränderligt klimat. Allt detta framgår i EUs strategi för biologisk mångfald, men betänkandets förslag är långt ifrån tillräckliga och riskerar i vissa fall till och med försämra miljön i våra skogar.

WWF menar att Miljömålsberedningen inte tillräckligt har beaktat invändningar och risker avseende åtgärder och mål om ökad tillväxt i skogen. Det är dags att sluta manipulera våra ekosystem för att blåsa upp biomassatillväxten och i stället utveckla ett ekologiskt och långsiktigt hållbart brukande.

Specifikt är WWF kritisk till att våra skogars resiliens i relation till kolinlagring hanteras styvmoderligt. I betänkandet finns förslag som riskerar att försämra våra skogars motståndskraft - såsom förslag om ökad skogsareal som kvävegödslas. WWF är också kritisk till att betänkandet inte har beaktat hur en ökad areal skyddad skog skulle kunna bidra till kolinlagring och förutsättningarna att nå det nationella LULUCF-betinget. MMB tonar ner effekten av detta genom att generellt påstå att kolinlagring är försumbar eftersom "skog över 180 år [växer] mycket långsamt". Detta är både osakligt och ovetenskapligt bland annat då skyddsvärda ur- och naturskog kan ha varierande ålder därmed olika tillväxt- och kolinlagringspotential. Om man använder de tillväxtsiffror som finns i betänkandet för skog som är äldre än 120 år och antar att sådan skog skulle skyddas i en omfattning av 100 000 ha per år mellan 2026-2030 skulle det kunna generera en ökad kolinlagring på minst en miljon ton koldioxid jämfört med att skogen avverkas. Därtill hade det relativa bidraget till kolinlagring blivit avsevärt större ifall man hade följt EUs vägledning och lagt förslag att skydda alla ur- och naturskog och inte enbart urskog och gammal skog. WWF menar också att det är olyckligt att Miljömålsberedningen inte har inkluderat det potentiella mervärdet med ett hyggesfritt skogsbruk även avseende kolinlagring. Här åberopar beredningen osäkerheter om dess utveckling men WWF menar att en större areal hyggesfritt skogsbruk med ekonomiska incitament skulle vara lika säker eller osäker som till exempel ökad gödsling.

WWF vill också peka på att många av de lagda förslagen riskerar att stå i konflikt med varandra. Visserligen anges det att det *"kan uppstå såväl positiva som negativa effekter på biologisk mångfald beroende på vilka typer av skogsskötsel som genomförs"*, men sedan förhåller sig beredningen inte till de potentiella målkonflikter som kan uppstå när man lägger förslagen. Tydligaste exempel är att gödsling, men även andra tillväxthöjande åtgärder som förädlat plantmaterial, förutsätter trakthyggesbruk till nackdel för ett mer naturnära skogsbruk och värnandet av andra värden såsom biologisk mångfald.

WWF menar att antagandet som MMB gör om 60 procent avverkningsläckage vid minskad avverkning (sid 247) bygger på ett teoretiskt resonemang med stor osäkerhet som visserligen kan anföras som en möjlighet, men inte bör användas i beräkningar. WWF menar också att MMBs påstående att staten indirekt påverkar den totala avverkningsnivån via information, exempelvis genom analyser i de återkommande skogliga konsekvensanalyserna (sid 251), är vilseledande. Det är marknadskrafterna, virkespriser och skogsägarnas vilja som styr avverkningsnivån i Sverige.

Trots ovanstående kritik så stödjer WWF flera av förslagen, men med ett antal brasklappar, behov av modifiering eller påpekanden. Vi avstyrker dock förslag som rör ökad gödsling och är tveksam till förslag om mindre gallring.

- WWF stödjer under vissa förutsättningar att Skogsstyrelsen får i uppdrag att under 2026-2030 bedriva riktad rådgivning och informationsinsatser kring åtgärder som ger ökad tillväxt och kolinlagring – men detta endast då dessa inte är i konflikt med bevarandet av biologisk mångfald, andra ekosystemtjänster, skogens motståndskraft och rennärning. Om så sker stödjer WWF även att riksdagen beslutar om att tillskjuta 100 miljoner kronor per år för att ge Skogsstyrelsen möjlighet att genomföra uppdraget.
- WWF stödjer rådgivning och information om åtgärder som bidrar till att bevara och utveckla biologisk mångfald, ett mer varierat och naturnära skogsbruk, naturvårdande skötsel och restaurering i skogar avsatta för naturvård. WWF noterar att en sådan informationssatsning sannolikt står i konflikt med förslag om ökad tillväxt och ett manifesterande av trakthyggesbruk.
- WWF stödjer rådgivning och information om skogsskötsel som ökar skogens motståndskraft mot skogsskador såsom skogsbrand, stormar och torka i ett förändrat klimat. WWF vill här påpeka att en sådan informationssatsning även måste inkludera behovet att på ett kontrollerat sätt tillåta eller aktivt skapa skogsskador, exempelvis bränning och veteranisering, som därmed ger livsmiljöer för många rödlistade skogsarter. WWF ser också behovet att informera om ekologiska samband och samspel mellan biotiska och abiotiska faktorer som ökar skogen motståndskraft.
- WWF stödjer rådgivning och information om skogsskötsel som inte försvårar för rennärning. Men WWF noterar att en sådan informationssatsning sannolikt står i konflikt med förslag om ökad tillväxt och ett manifesterande av trakthyggesbruk.
- WWF stödjer rådgivning och information om skogsskötsel som skapar förutsättningar för friluftsliv, när så är lämpligt. WWF menar dock att “när så är lämpligt” innebär ett stort tolkningsutrymme och av erfarenhet leder detta ofta till beslut som är till fördel för produktion och nackdel för miljö- och sociala värden.
- WWF stödjer att Skogsstyrelsen får i uppdrag att under 2025 uppdatera den “hållbara” avverkningsvolym som användes i SKA-analysen 2022 så att beräkningarna inkluderar Sveriges beting enligt LULUCF-förordningen (samt eventuellt beslutade etappmål för nettoupptag). WWF vill dock påpeka att det måste vara tydligt om begreppet “hållbar” enbart handlar om balans tillväxt och avverkning eller också ligger i linje med miljö kvalitetsmålen Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv och andra miljö kvalitetsmål som berörs.
- WWF stödjer att Sveaskog ska uppskatta det årliga nettoupptaget av koldioxid på sina marker och att bolaget ska vidta åtgärder för att nettoupptaget 2030 ska vara 10 procent högre än det i genomsnitt var under perioden 2016–2018 eller annan relevant treårsperiod. WWFs stöd förutsätter dock att en sådant mål inte är i konflikt med bevarandet av biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster.
- WWF stödjer modellen att Skogsstyrelsen med start 2026 kan sluta naturvårdsavtal, s.k. kollagringsavtal mot ekonomisk ersättning men WWF menar att stödet ska ges utifrån andra förutsättningar. WWF stödjer att denna ersättning enbart kan betalas ut för areal som överstiger 5 procents frivilliga avsättningar på en fastighet. WWF menar dock att åldern som behöver uppnås bör vara 20 år eller mer över rekommenderad slutavverkningsålder för att motivera ett sådant ekonomiskt stöd. Skälet är främst att omkring 60% av slutavverkningarna idag ligger ovan rekommenderad slutavverkningsålder vilket innebär att ifall tröskelvärde sätts för lågt finns stor risk att stödet inte är additionellt. Därtill finns det tekniska svårigheter att sätta den exakta lägsta rekommenderade slutavverkningsålder på ett bestånd vilket motiverar en högre ålder. Det tredje skälet är att värdet för biologisk mångfald ökar med ökande ålder och WWF menar att stöd för kolinlagring bör ske i synergi med andra miljö- eller sociala värden.
- WWF stödjer inte rådgivning och information om skogsmarker lämpliga att gödsla för ökad tillväxt och därmed ökat kolupptag. Ökad skogsgödsling ger relativt litet och osäkert bidrag till kolinlagring. MMB väljer att lägga detta förslag trots konstaterandet att ökad gödsling

medför risker för övergödning, biologisk mångfald och skogens motståndskraft (sid 225). Det senare beroende på ökad risk för torka samt stormskador beroende på obalans i biomassatillväxt ovan jord i förhållande till under jord. Därtill har beredningen varit medveten om att enbart 10-20 procent av kvävegivan kommer träden till godo (sid 225), vilket i sig innebär en uppenbar risk för oönskat kväveläckage.

- WWF stödjer inte att Skogsstyrelsen under perioden 2026–2030 betalar ut stöd motsvarande 50 procent av den dokumenterade kostnaden till markägare som i enlighet med Skogsstyrelsens allmänna råd gödslar skogsmark. Skogsstyrelsen ska årligen utbetala stöd till gödsling som maximalt omfattar 80 000 hektar. MMB lägger detta förslag trots konstaterandet att statligt stöd till gödsling riskerar att strida mot både Kunming-Montreal-ramverkets mål 18 om utfasning av miljöskadliga subventioner samt EUs ramverk för certifierade upptag av koldioxid (CRCF) (sid 230). WWF ifrågasätter också Miljömålsberedningens kostnadsberäkning av gödslingens klimatvinst; dels exkluderas ”utsläpp och förluster vid transporter, spridning och från processer i skogen” på 0,855 ton CO₂ per hektar (sid 224) dels används en felaktig omvandling (sid 219, 1,53 CO₂ ton/m³sk i stället för 1,35 ton/m³sk). Enligt WWFs beräkning ger detta med föreslagen ersättning för gödsling en kostnad på 655 kr per ton CO₂ vilket ska jämföras med kostnaden för ersättning vid förlängd omloppstid på 400 kr per ton CO₂.
- WWF är tveksam till rådgivning och information som minskar gallringen för att bidra till ökat virkesförråd och koluttag. SLU Artdatabanken har identifierat de svenska skogarnas förtätning som en orsak till ökning av rödlistade skogsarter. Därtill kan täta skogar öka problemen med viltbete, men även risk för skogsskador vid torkperioder samt vara till nackdel för rennäringen.

9. Förslag om hållbart brukande av jordbruksmark för kolinlagring och biologisk mångfald

WWF stödjer förslaget att Upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att utföra en informations- och rådgivningsinsats riktad mot kommuner och regioner om upphandling av naturbeteskött och vildsvin. WWF ser ett särskilt stort värde i att insatserna kopplas till dessa två köttslag. Certifierat naturbeteskött bidrar starkt till den biologiska mångfalden och ett ökat nyttjande av vildsvin som en livsmedelsresurs kan också bidra till balanserade populationsnivåer med minskad negativ påverkan för biologisk mångfald i ängs- och betesmarker.

WWF stödjer förslaget om en ny miljöersättning för vall i den strategiska planen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik, CAP, från och med 2026. WWF anser dock att syftet bör vara bredare än enbart klimat. Syftet med miljöersättningen bör utöver inlagring av kol, vara minskat kväveläckage och biologisk mångfald. Ungefär hälften av åkerarealen i Sverige brukas som vall, och det har därför stor betydelse hur denna odling går till. Tidiga vallskördar hotar många markhäckande fåglar som storspov, sånglärka och tofsvipa. Miljöersättningen bör därför utformas så att extensivt skötta vallar som tar hänsyn till markhäckande fågel och pollinatörer särskilt premieras. Det kan handla om en tilläggsersättning för senarelagd vallskörd och en särskild ersättning för ängsvallar som utvecklat en ängsmarksliknande flora.

WWF stödjer att Energimyndighetens biogasstöd även ska omfatta vall. För att stimulera vallodling i områden som saknar nötkreatur och får, kan biogasproduktion vara ett hållbart alternativ. Vallodlingen behöver öka i vissa slättbygder för att förbättra jordhälsan, öka bördigheten och dra ned luftkväve i marken.

WWF stödjer att även buskar ska ingå i begreppet trädjordbruk inom ramen för den strategiska planen för jordbrukspolitik. Arealen som omfattas av stöd för trädjordbruk är blygsam (45 ha, 2024), men den Klimatpolitiska vägvalsutredningen bedömde 2020 att cirka 50 000 hektar bör kunna utnyttjas för agroforestry.

10. Förslag om upptag och utsläpp av växthusgaser på bebyggd mark

WWF vill i anslutning till detta avsnitt lyfta fram att grönområden och grönstruktur inom städer behöver öka. Det finns flera positiva aspekter, däribland hälsoeffekter, biologisk mångfald, klimat och mikroklimat. Statsmiljön är en viktig del och grönytor och gröninfrastruktur bör integreras mer i stadsplaneringen.

WWF stödjer förslaget om att uppdatera och vidareutveckla koldioxidmättnings-metoderna för exploatering av mark till mer avancerade metoder (tier 3), i linje med EU lagstiftningen. Bättre modeller hjälper oss att uppskatta de faktiska kolflödena.

WWF stödjer förslaget om att begränsa när torvmark får tas i anspråk för byggnation. Vi vill dessutom understryka att torvmark som planeras att tas i anspråk behöver undersökas för särskilda höga biologiska värden och om den är skyddsvärd. Om så är fallet bör marken inte bebyggas. Vidare så anser WWF att verksamhetsutövaren behöver kompensera utsläppen från marken med trovärdiga krediter som visar minskad fossil förbrukning samt additionalitet.

11. Förslag om ökat nettoupptag i träprodukter

WWF stödjer förslag som leder till att öka kolinlagringen i långlivade produkter. Däremot håller WWF inte med Miljömålsberedningen om att det ingår i och finns rådighet över detta i sektorsansvaret för skogsbruket (sid 214). WWF menar att det frivilliga sektorsansvaret är begränsat till skogsbruket och frågan om produktion av träprodukter och hur långlivade dessa är ett ansvar och beslut som sträcker sig igenom hela förädlingskedjan inklusive återvinning. Exempelvis har enskilda privata skogsägare ingen rådighet över beslut hos virkesköpande skogsindustriföretag som väljer att styra om virke från sågverk till massaindustrin utifrån marknadsefterfrågan och priser.

WWF stödjer förslaget att Boverket får i uppdrag att det i klimatdeklarationer för nya byggnader ska ingå redovisning av mängden kol i långlivade byggprodukter liksom förslag att Boverket får i uppdrag att främja återbruk av byggmaterial, inklusive långlivade träprodukter.

WWF stödjer även förslaget att Skogsstyrelsen i sin information och rådgivning inkluderar skogsskötselmetoder som leder till långlivade träprodukter. Men som WWF redan påpekat är frågan ifall träråvara blir till långlivade träprodukter något som styrs bortom skogsägarens kontroll. Därtill är det av yttersta vikt att sådan rådgivning inte konkurrerar med annan mer prioriterad verksamhet som exempelvis rådgivning för lagefterlevnad eller tillsyn.

WWF stödjer visserligen förslaget att regeringen utser en särskild utredare och nationell samordnare som ska stödja aktörer på marknaden för att bygga upp en lövträindustri för långlivade lövträprodukter. Men detta kommer vara otillräckligt såvida staten inte också är beredd att ge konkret utvecklings- och innovationsstöd till utvecklingen av en svensk lövträindustri. Isolerat riskerar en nationell samordnare bli en symbolisk åtgärd med begränsad effekt.

12. Förslag för att öka nettoupptaget av koldioxid och gynna biologisk mångfald i våtmark och torvmark

WWF stödjer förslaget om ett nytt anslag för återvätning, och anser att anslagen för återvätning behöver öka i betydande omfattning. Förslaget om separata anslagposter för återvätning av dränerade torvmarker - i syfte att minska utsläppen av växthusgaser från jordbruksmark, för återvätning av dränerade torvmarker i syfte att minska utsläppen av växthusgaser från skogsmark, samt för restaurering och anläggning av våtmarker i syfte att bevara och utveckla biologisk mångfald - är förmodligen rimligt utifrån de olika primära syften respektive typ av återvätning kan ha, samt utifrån rådande ansvarsfördelning mellan de olika myndigheterna. Det primära syftet med återvättningsåtgärder kan vara t ex biologisk mångfald eller minskad klimatpåverkan. Oavsett bör utgångspunkten vara ett krav på att positiva effekter för biologisk mångfald ska åstadkommas vid design och genomförande för alla återvättningsåtgärder om inte särskilt skäl till undantag finns.

WWF stödjer en ändring av miljö kvalitetsmålet om myllrande våtmarker för att förtydliga våtmarkernas roll för kolinlagring. Detta kan innebära en högre prioritet att restaurera våtmarker för att minska klimatutsläpp. WWF anser att det är positivt, men det förutsätter att anslagen för våtmarker som helhet ökar för att det inte ska missgynna eller ge lägre prioritet till det viktiga våtmarksarbetet som behövs för att gynna den biologiska mångfalden.

WWF stödjer även en utfasning av torvbrytning genom att möjligheten att kunna söka nytt, eller förlängt, tillstånd till torvtäkt begränsas till de fall det bedöms nödvändigt för totalförsvarets behov av energitorv som beredskapsbränsle.

WWF anser att det bör införas ett omedelbart förbud mot torvbrytning, i kombination med förstärkt information och rådgivning till markägare, för att säkerställa utsläppsminskningar från organogen mark.

13. Förslag om skydd av natur

WWF är kritiska till att MMB inte föreslår etappmål gällande för skydd av natur, vilket behövs om Sverige ska leva upp till internationella målet att skydda 30 procent av naturen till 2030. WWF vill se ett etappmål i linje med Kunming-Montreal-ramverket och EU:s strategi för biologisk mångfald, om att till 2030 skydda 30 % av land, hav respektive sötvatten, varav 10% strikt skydd, i ett representativt och ekologiskt sammanhängande nätverk av väl förvaltade skyddade områden.

Områdesskydd bör ses som en del av en helhet där vi behöver skydda åtminstone de mest värdefulla 30 procenten samt förvalta och bruka de övriga 70 procenten, d.v.s. alla land och vattenområden, på ett hållbart sätt, inklusive att restaurera ekosystem.

De 30% en kan utgöras av såväl formellt skyddade områden som OECMs, dock bör formellt skyddade områden utgöra merparten och OECMs ett komplement. Detta eftersom målet om 30% skydd i såväl globala ramverket som EUs biodiversitetsstrategi avser att bevara biologisk mångfald medan OECMs inte (enligt definitionen) behöver ha bevarande av biologisk mångfald som primärt syfte (även om det ska ingå som syfte). Det innebär att naturvärdena därmed inte nödvändigtvis ges företräde i en konfliktsituation gällande OECMs.

Vi stödjer i huvudsak de kriterier som sekretariatet anger för vilka områden som kan räknas som skyddade områden respektive OECMs (utifrån IUCN:s kriterier och EUs riktlinjer). Vi vill understryka att det är viktigt att kriterierna för vad som ska kunna räknas som "skyddat område" respektive "OECM" är tydligt fastlagda, och att kriterierna tillämpas konsekvent och noga vid bedömning av vilka bevarandeinstrument och specifika områden som kan rapporteras till de 30%en.

WWF anser att samtliga skyddade områden samt OECMs ska, för att kunna räknas mot in i måluppfyllnad, skyddsmålet, oavsett bevarandeinstrument, på ett transparent sätt uppfylla samtliga IUCN:s kriterier. Endast de områden som uppfyller samtliga kriterier ska räknas in. De ska:

- på ett betydande sätt gynna biologisk mångfald, dvs ha eller ha potential att utveckla betydande naturvärden,
- bidra till ett representativt och ekologiskt sammanhängande skydd,
- ha ett rättsligt skydd eller något som på annat motsvarande sätt reglerar bevarandet,
- vara tydligt och transparent geografiskt avgränsade,
- ha tydliga och långsiktiga bevarandesyfte/mål för biologisk mångfald, d.v.s. ha en uttalad långsiktighet beträffande bevarandet (med avsikt att skyddas för all framtid),
- ha ett effektivt skydd med områdesspecifika planer för förvaltning och bevarande,
- ha heltäckande föreskrifter/regleringar och bevarandeåtgärder på plats för att långsiktigt säkra och utveckla områdets biologiska mångfald så att syftet/målet med skyddet uppnås.

Endast områden som uppfyller samtliga kriterier och på ett betydande sätt gynnar biologisk mångfald och bidrar till ett representativt ekologiskt sammanhängande nätverk av skyddade områden bör räknas mot målet och rapporteras till internationella organ.

Naturvårdsverket bör här ges i uppdrag att kvalitetssäkra rapporteringen gällande skyddade områden och OECMs till de internationella organen, i synnerhet underlag och kriterieuppfyllnad (enligt ovan), samt att säkerställa att inrapporterade områden sammantaget utgör ett representativt och ekologiskt sammanhängande nätverk.

WWF ser en stor risk med den breddning av vilka typer av områden som ska kunna räknas som OECMs som föreslås av MMB. Vi anser att sekretariatets förslag alltför frikostigt räknar in områden som OECMs, dvs som inte fullt ut uppfyller kriterierna och som inte på ett betydande sätt gynnar biologisk mångfald, bidrar till ett representativt skydd eller är tillräckligt långsiktiga. Vi vill därför understryka att alla områden måste bedömas var för sig. Vi behöver öka det reella skyddet, inte bara ändra hur vi räknar. Det är viktigt att skydda de 30 procent av naturen som har högst naturvärden, och som bidrar till ett representativt skydd när det gäller både naturtyper och geografi.

Nedan följer några synpunkter kring specifika ”typer av områden” som sekretariatet lyfter som potentiella att räkna in som OECMs:

- *Rikssintressen* - WWF bedömer att rikssintressen inte uppfyller kriterierna för att rapporteras som OECM. Rikssintressen är i första hand ett planerings- och avvägningsinstrument, och reglerar inte pågående markanvändning inom skogs- och jordbruk.
- Gällande *”artrika vägkanter, artrika vägkanter, järnvägsmiljöer och alléer”*, liksom *”ledningsgator och stationsområden”* är det mycket viktigt att varje område bedöms var för sig och endast räknas in om de uppfyller samtliga kriterier (enligt ovan) och på ett betydande sätt gynnar biologisk mångfald och bidrar till ett representativt skydd. Förutsättningar för att kunna räknas in måste vara att de geografiskt avgränsas, att de inomstatliga överenskommelserna / naturvårdsavtalen är tillräckligt långa (avsikt att skyddas för all framtid) och omfattar tydliga bevarandemål samt att skötsel-/förvaltningsplanerna ger heltäckande skydd mot samtliga verksamheter som kan ha negativ påverkan på naturvärden.
- *Militära övningsområden* - WWF bedömer att militära övningsområden med höga naturvärden, förutsatt att alla kriterier är uppfyllda, kan klassas som OECM-områden. Det måste uppfylla kravet om att vara rättsligt skyddat genom någon form av avtal som långsiktigt reglerar Fortifikationsverkets och Försvarsmaktens förvaltningsansvar, samt klargör bevarandemålen för respektive objekt.
- *”Naturliga gräsmarker med särskilda värden inom EU:s miljöersättning”* är mycket värdefulla för biologisk mångfald i odlingslandskapet. Områdena ingår dock i brukandet och bör ses som en del i ett hållbart jordbruk, en hållbar markanvändning. Vi ser däremot inte att det finns förutsättningar att denna kategori ska kunna uppfylla samtliga kriterier - de bör därmed inte räknas in som OECMs. Ett avgörande problem är bristen på långsiktighet, i och med att avtalen tecknas på 5 år, samt avsaknaden av rättslig reglering. Naturbetesmark med särskilda värden med åtagandeplan ger inte heltäckande skydd till exempel mot exploatering för andra ändamål.
- När det gäller *”frivilliga avsättningar”* anser WWF att några förutsättningar för att områden ska räknas som OECMs är att de avgränsas och redovisas transparent på karta, att de av särskild betydelse för biologisk mångfald (exempelvis naturtypsklassad skog), att de bidrar till representativt skydd, att skydd säkras även mot annan påverkan på områdets naturvärden än virkesuttag, och att det finnas en garanti för att de bevaras långsiktigt. Skyddet behöver därmed följa med vid eventuellt ägarbyte. Enbart certifiering är inte tillräckligt för att säkerställa ett långsiktigt bevarande då studier har visat att tidigare frivilligt avsatta områden avverkas vid ägarbyten.
- *Improduktiv skogsmark* – WWF anser inte att skogliga impediment som undantas för skogsbruk generellt kan rapporteras in som OECM. Skogliga impediment har generellt lägre betydelse för den biologiska mångfalden och uppfyller därmed svårigen kriteriet att vara av särskild betydelse för den biologiska mångfalden. De saknar även skötselplaner och områdena är inte representativt utvalda. Improduktiv skogsmark är redan idag överrepresenterad i skyddade områden och bidrar därmed inte till att öka representativiteten i nätverket av skyddade områden. Sammantaget täcker de skogliga impedimenten en relativt stor andel av skogen och skulle utgöra en betydande del av skyddsmålet utan att vara

representativt utvalda. Sist men inte minst saknar de även skydd mot andra verksamheter än skogsbruk, t ex mot fysisk exploatering.

- *Naturvårdsavtal* – endast de naturvårdsavtal som uppfyller samtliga kriterier kan räknas in som OECMs, inkl. att de säkrar långsiktigt skydd. Detta innebär att endast naturvårdsavtal med de längsta möjliga löptiderna (på 50 år) bör räknas med. Klargörande måste göras av uppfyllelse av kriteriet heltäckande skydd liksom vad uttrycket "företräde vid konflikt" i realiteten innebär. Ett naturvårdsavtal har ju ingen rättsverkan mot andra verksamheter som faller utanför markägarens egen mark- och vattenanvändning (t.ex. fysisk exploatering).

Till formellt skyddade områden anser vi kan räknas områden inom bevarandeinstrumenten: nationalparker, naturreservat, nationalstadsparken, Natura 2000, naturvårdsområden (avsaknad av föreskrifter måste dock analyseras per område), naturvårdsavtal (som är tillräckligt långa = endast de med längsta möjliga löptiderna på 50 år), biotopskyddsområden, kulturreservat (med naturvård i syftet) samt naturminnen (med yta). (förutsatt att områdena uppfyller samtliga kriterier och har naturvård som primärt syfte)

Strikt skyddade områden ska vara områden där syfte och fokus primärt är bevarande av ekosystemens naturliga processer, dynamik och biologiska mångfald och därmed helt eller delvis, lämnas för fri utveckling med undantag av naturvårdsåtgärder som efterliknar eller krävs för att nå detta syfte. Områden/naturtyper där naturvärden primärt uppkommer av och som kräver mycket kulturpräglad skötsel för att bibehålla naturvärdena bör därmed inte vara fokus för strikt skydd utan ingå i de övriga 20%en – som skyddade områden eller OECMs.

Alla kvarvarande ur- och naturskogar ska skyddas strikt, i linje med EU:s biodiversitetsstrategi och i enlighet med EUs vägledningar. 10% strikt marint skydd, med fiskefredning året runt ska inrättas.

14. Förslag om skydd av urskog och gammal skog

WWF delar MMBs bedömning att den föreslagna svenska definitionen av gammal skog enligt förnybartdirektivet endast är en delmängd av urskog och naturskog enligt EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030. Det omfattar därmed inte alla de ur- och naturskogar Sverige har skyldighet att skydda.

Miljömålsberedningens sekretariat la under utredningen fram förslag som skulle innebära att de svenska ur- och naturskogarna skulle skyddas strikt, men detta förkastades av majoriteten i den politiska beredningen. WWF konstaterar att det aktuella förslaget i betänkandet om att begränsa det strikta skyddet till urskog och gammal skog är långt ifrån tillräckligt för att leva upp till Kunming-Montreal ramverket, EUs biodiversitetsstrategi samt icke-försämringskravet i naturrestaureringsförordningen. Detta konstaterar även MMB (sid 447). Därmed kan WWF konstatera att MMB inte fullföljt sitt regeringsuppdrag. Som redan påtalat delar inte WWF heller antagandet i betänkandet att skydd av skog genererar ett försumbart bidrag till Sveriges åtagande enligt LULUCF-förordningen. Se WWF kommentarer under *avsnitt 8.Förslag om hållbart brukande av skogsmark för kolinlagring och biologisk mångfald*.

Det nu aktuella förslaget innebär en uppenbar risk att över en miljon hektar skyddsvärd skog kommer att avverkas. Ifall regering och riksdag nöjer sig med de begränsade förslagen riskerar konsekvensen bli att konflikten i skogen kommer att skärpas ytterligare, svensk skogsindustri får det allt svårare att hävda sin hållbarhet på den internationella marknaden och ytterst riskerar Sverige att hamna i EU-domstolen för att inte efterleva EUs regelverk såsom art- och habitatdirektivet samt naturrestaureringsförordning.

WWF stödjer inte:

- WWF stödjer inte förslaget som är begränsat till skydd av enbart urskog och gammal skog. WWF uppmanar regering och riksdag att utvidga förslaget till att alla ur- och naturskogar ges skydd i enlighet med sekretariatets tidigare förslag och EU-kommissionens riktlinjer för definition, kartläggning, övervakning och strikt skydd av urskog och naturskog i EU (Alternativ 1, sid 621).

WWF stödjer följande förslag förutsatt att de utvidgas till att gälla alla ur- och naturskogar

- att Skogsstyrelsen, i samråd med Naturvårdsverket och SLU, ska fältinventera och kartlägga urskog och gammal skog. Men anser att detta måste utvidgas till att inkludera alla naturskogar i enlighet med EU-kommissionens riktlinjer.
- att icke kartlagd skyddsvärd skog upptäcks genom avverkningsanmälningar men anser att detta måste utvidgas till att inkludera alla naturskogar i enlighet med EU-kommissionens riktlinjer. För att detta ska kunna fungera på ett trovärdigt sätt vill WWF peka på att Skogsstyrelsens resurser för tillsyn måste förstärkas, att Skogsstyrelsen ställer krav på redovisning av naturvärden och hänsyn i avverkningsanmälningar samt att förslag om ändring av samråd och tillsyn i Skogsutredningens delbetänkande (Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk, SOU 2024:91) inte förverkligas. WWF menar också att det är olyckligt att MMB inte antog sekretariatets förslag om avgiftsfinansiering av avverkningsanmälningar och samråd (sid 811).
- att privata fastighetsägare kortsiktigt kan välja mellan formellt skydd eller bevarande av ur- och gammal skog genom fastighetsägarens försorg utan ersättning från staten, men detta måste utvidgas till att inkludera alla naturskogar. WWF anser att all kvarvarande ur- och naturskog måste skyddas strikt. Under en övergångsperiod kan ett avtalat frivilligt skydd utgöra en lösning för att prioritera finansiella resurser där formellt skydd krävs i första hand. På längre sikt ska däremot alla ur- och naturskogar ha ett strikt skydd, vilket innebär formellt skydd.
- att privata fastighetsägare vid formellt skydd av ur- och naturskog ska erbjudas val mellan ersättningsmark, intrångsersättning och köpeskillning.

15. Förslag om förvaltning av skyddade områden

Att alla skyddade områden förvaltas effektivt är avgörande för att långsiktigt skydda vår natur.

WWF stödjer därför de föreslagna etappmålen nedan införs i miljömålssystemet, d.v.s. att:

- *"Alla formellt skyddade områden ska senast 2030 förvaltas genom naturvårdande skötsel eller ett aktivt beslut om fri utveckling, så att de inte förlorar de naturvärden de syftar till att bevara"*
- *"All mark inom statligt skyddade områden som är möjlig att restaurera till naturtyp enligt art- och habitatdirektivet ska vara restaurerad till naturtyp, eller sådan restaurering ska vara påbörjad, senast 2030"*

WWF stödjer även förslagen om betydande anslagsökningar för skötsel av skyddad natur inom anslaget 1:3 i utgiftsområde 20 samt inom anslaget 1:2 i utgiftsområde 23. Vi hade dock gärna även velat se förslag om betydande anslagsökningar för skydd av värdefull natur (1:14) i utgiftsområde 20. Vi ser långsiktiga skyddsformer som naturreservat, nationalpark och Natura 2000 områden som det mest långsiktiga och kostnadseffektiva skyddet.

WWF vill även lyfta fram de lagda förslagen om att uppdatera alla inaktuella skötsel- och bevarandeplaner. Det är något som även föreslås av riksrevisionens granskning.

16. Förslag om restaurering av natur

WWF delar uppfattningen att Sveriges genomförande av restaureringsförordningens krav på restaurering och förbättring av den biologiska mångfalden är centralt för att Sverige ska leva upp till Kunming-Montrealramverkets åtgärds mål 2 om restaurering.

WWF stödjer merparten av de förslag som presenteras kring restaurering och ser att det kommer att ge ett viktigt bidrag till restaureringsarbetet. Det är dock långt ifrån tillräckligt för att uppnå målen i restaureringsförordningen. Det viktigaste för att efterleva den nya lagstiftningen är att utgå från referensarealer som baseras på ekologisk kunskap och vetenskap. I denna utredning har man valt att inte lägga några förslag på arealmål då det ska göras i nationella restaureringsplanen.

I nuläget är instruktionen till Naturvårdsverket att inte använda ekologisk kunskap vid rapportering av tillståndet kring skogliga eller gräsmarksnaturtyper. Detta trots kravet i restaureringsförordningen om att använda bästa tillgängliga kunskap. I det sammanhanget vill vi påpeka att restaureringsförordningen började gälla i augusti 2024 och att regeringen bör sätta in stärkta åtgärder redan innan en nationell restaureringsplan är fastslagen. Då är miljömålsberedningens förslag en god början. Kompletterande policyförslag inom ramen för arbetet med framtagande av nationell restaureringsplan är dock helt nödvändigt.

WWF välkomnar och stödjer att målen i restaureringsförordningens artikel 4 och 5 också föreslås blir etappmål d.v.s. att. att följande etappmål införs i miljömålssystemet:

- *”Senast 2030 ska restaureringsåtgärder genomföras för minst 30 procent av de i Sverige förekommande naturtyper enligt EU:s restaureringsförordning som inte är i gott tillstånd. Senast 2040 ska restaureringsåtgärder genomföras för minst 60 procent och senast 2050 ska restaureringsåtgärder genomföras för minst 90 procent av respektive grupp av dessa naturtyper.”*
- *”Senast 2030 ska mångfalden av vilda pollinatörer förbättras och populationer av vilda pollinatörer ska påvisa en ökande trend.”*

På jordbrukssidan finns ett flertal konkreta förslag som vi stödjer fullt ut så som höjda miljöersättningar för både skötsel och restaurering av ängs- och betesmarker, ersättning för skötsel av landskapselement. Ett investeringsstöd för djurstallar är viktigt för fortsatt hävd av betesmarker. WWF vill se att investeringsstödet för djurstallar också kopplas till krav på betesdrift och gör det möjligt för deltidsbönder att söka investeringsstöd för djurstallar för betesdrift. Även slopat krav på återbeskogningsplikt i en zon på 25 meter närmast jordbruksmark ställer vi oss positiva till.

Det är en brist att det saknas förslag kring invasiva arter. Det nämns endast att *”att en effektiv hantering av invasiva främmande arter kräver att såväl länsstyrelsen som Naturvårdsverket ges möjlighet att fortsätta, och vid behov vidareutveckla, sitt arbete mot invasiva främmande arter.”* WWF anser att det finns ett stort behov av att växla upp arbetet mot invasiva arter bland annat genom att återinföra etappmål kring det, ge ett regeringsuppdrag till berörda myndigheter om en handlingsplan mot oavsiktlig spridningsvägar och en utökad nationell förteckning med invasiva arter.

WWF stödjer även förslaget om att inkludera restaurering av naturtyper i arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter. Arbetet med ÅGP bör stärkas generellt och anslaget bör flerdubblas. Det är ett naturvårdsverktyg som både är effektivt och är dialogbaserat och bygger på frivilliga åtgärder.

17. Förslag om minimal förlust av biologisk mångfald

WWF delar uppfattningen att det är viktigt att ge Skogsstyrelsen förutsättningar att följa bestämmelserna i miljöbalken som innebär att avverkning av skog med höga naturvärden ska förbjudas i de fall detta är nödvändigt för skyddet av naturmiljön. Detta är, som beredningen anger, angeläget eftersom restaureringsförordningen ställer krav på medlemsländerna att senast 2026 ha ett system och resurser på plats som syftar till att förhindra avsevärd försämring av naturtyper som är listade i förordningen och för att Sverige inte ska riskera att kommissionen inleder ett överträdelseärende. Det borde vara en självklarhet men utifrån det politiska läget anser vi att detta är viktigt att betona att detta behöver tas vidare.

WWF är positiva till att införa ett etappmål om urbana ekosystem, men det som föreslås är allt för vagt formulerat och kan nog redan anses vara uppnått. *”Samtliga kommuner ska senast 2030 ta tillvara och integrera stadsgrönka och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.”* Här behövs ett mer ambitiöst och mätbart mål som går att följa upp.

WWF vill se starkare skrivningar för bevarande och utveckling av städernas grönstruktur. Urban grönka bidrar med många viktiga ekosystemtjänster. WWF delar uppfattningen att regeringen skyndsamt bör vidta åtgärder för att bevara, restaurera och återskapa den gröna infrastrukturen. WWF anser att det bör återinföras ett ekonomiskt stöd för grönytor till kommunerna. Detta bör omfatta både nya satsningar och utveckling av befintlig grönstruktur.

WWF är positiva till att utöka möjligheten till ekologisk kompensation i Sverige – inte minst i urbana miljöer. Det är dock mycket viktigt att det utformas på rätt sätt och inte genomförs för att ge större möjlighet att använda undantaget om “icke-försämring” i restaureringsförordningen så som förslaget i betänkandet antyder. WWF anser att tillämpning av ekologisk kompensation bör stärkas i huvudsak i enlighet med vad som föreslås i SOU 2017:34. Det innebär framför allt ändringar i plan- och bygglagen och miljöbalken för att öka och förbättra tillämpningen av ekologisk kompensation, bland annat genom att föra in skadelindringshierarkin i miljöbalken. Det är viktigt att ekologisk kompensation aldrig ska användas som ett alternativ till minskad påverkan enligt skadelindringshierarkin, eller om det är risk att unika och icke ersättningsbara värde går förlorade, dvs. då bör man avstå exploatering. Vid exploatering uppstår ofta miljöpåverkan som inte kan undvikas, denna måste kompenseras. Detta är särskilt viktigt i tätbebyggda områden där det idag saknas krav på kompensation enligt plan- och bygglagen.

Näringslivet har en viktig roll när det gäller att minimera förlusten av biologisk mångfald. WWF delar uppfattningen att staten bör främja näringslivets engagemang för att minimera förlusten av biologisk mångfald, och skapa goda förutsättningar. Vi stödjer starkt förslaget om att tillsätta en nationell samordnare för näringslivets arbete med biologisk mångfald som bl.a. får i uppdrag att stödja framtagandet av branschvisa färdplaner för minimal förlust av biologisk mångfald. Detta arbete kan och bör drivas av näringsliv och branscher, men staten via regeringen har en viktig roll att initiera och samordna initiativet. Fossilfritt Sverige har på ett bra sätt visat vägen.

18. Förslagets bidrag till de nationella miljömålen, Agenda 2030 och åtgärds mål i Kunming-Montreal-ramverket

Miljömålsberedningen föreslår vare sig tillräckliga etappmål, styrmedel eller åtgärder för att Sverige ska leva upp till sina åtaganden inom EU och internationellt för vare sig biologisk mångfald eller kolupptag i skog- och mark (LULUCF).

Förslagen som presenteras i betänkandet räcker inte på långa vägar för att göra det Sverige åtagit sig genom det globala ramverket för biologisk mångfald (Kunming-Montreal-ramverket), även om de bidrar ”i viss utsträckning” till ett flertal av ramverkets åtgärds mål.

Sverige har fortfarande inte lämnat in sin nationella strategi- och handlingsplan (NBSAP) för hur det globala ramverket för biologisk mångfald ska genomföras på hemmaplan, trots att det skulle ha gjorts inför COP16 i oktober 2024. Regeringen har vid flertalet tillfällen motiverat detta med att man inväntat miljömålsberedningens förslag. Det står nu klart att beredningen inte levererat vad som krävs. Det innebär att regeringen nu behöver ta omedelbara krafttag för att ta fram en fullständig handlingsplan som omfattar både land, vatten och hav liksom alla delar som krävs enligt det globala ramverket. Enligt ramverket ska planen innehålla dels nationella uppföljningsbara mål som motsvarar målen i det globala ramverket, dels de strategier, åtgärder och styrmedel (inkl. finansiering) som krävs för att nå målen, liksom mekanismer för uppföljning och utvärdering.

WWF delar MMBs konstaterande att de förslagen i betänkandet ”viss utsträckning” levererar på olika delar av miljömålen. Förslagen är dock inte tillräckliga för att målen ska nås. Många etappmål löpte dessutom ut 2020 och miljömålssystemet saknar idag etappmål som specifikt rör biologisk mångfald. WWF är exempelvis kritiska till att MMB inte föreslår etappmål gällande för skydd av natur, vilket behövs om Sverige ska leva upp till internationella målet att skydda 30 procent av naturen till 2030. WWF vill se ett etappmål i linje med Kunming-Montreal-ramverket och EU:s strategi för biologisk mångfald, om att till 2030 skydda 30 % av land, hav respektive sötvatten, varav 10% strikt skydd, i ett representativt och ekologiskt sammanhängande nätverk av väl förvaltade skyddade områden.

För att säkra att Sveriges arbete har en ambition i linje med det globala ramverket förslår vi även att det antas ett ”ett långsiktigt naturpolitiskt mål” som beslutas av riksdagen, baserat på Sveriges åtaganden internationellt och inom EU. Förslag på sådant mål: *”Sverige ska senast till 2030 stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald i Sverige samt senast till 2050 upprätthålla, stärka eller återställa alla svenska ekosystems integritet, konnektivitet och resiliens, öka förekomsten av inhemska vilda arter till livskraftiga och resilienta nivåer och bevara deras genetiska mångfald, och därigenom upprätthålla och stärka ekosystemens funktioner och tjänster”.*

19. Konsekvensanalys

Konsekvensanalysen är grund och otillräcklig. Som konkret exempel diskuteras inte alls förslagets konsekvenser på samisk rennäring. Det gör att transparensen avseende förslagets positiva och negativa konsekvenser inte speglas full ut. Den viktigaste frågan som inte belyses är vilka konsekvenser som uppstår när förslagen inte lever upp till Kunming-Montreal avtalet, EUs biodiversitetsstrategi samt EU lagstiftning. WWF menar att detta kan stå Sverige dyrt både avseende förlust av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, ekonomisk förlust för näringar men även förlust i politiskt förtroende i omvärlden, exempelvis om Sverige döms i EU-domstol för bristande efterlevnad av EU-regelverk.

Förslagen är långt ifrån tillräckligt för att nå internationella mål och åtaganden och, exempelvis en fortsatt överhängande risk att över 1 miljon hektar naturskog kommer avverkas. Därtill lägger MMB även förslag som kan innebära en försämring av det biologiska tillståndet i våra skogar såsom skogsgödsling och ett mer gallringsfritt skogsbruk.

Bland miljömålsberedningens förslag finns inget konsumtionsrelaterat trots att ohållbar konsumtion är en av grundorsakerna till orsakerna till förlust av biologisk mångfald och klimatförändringar.

När det gäller restaurering hänvisar man i huvudsak till kommande arbetet med framtagande av en nationell restaureringsplan. Regeringens direktiv till myndigheterna för detta arbete är dock så begränsande att det är svårt att se hur regeringen ska unna leva upp till EU krav och internationella åtagande kring detta.

Det finns några betydelsefulla förslag som ökar näringslivets förutsättningar att arbeta med biologisk mångfald. Det saknas dock finansieringslösningar för hur näringslivet skulle kunna bidra mer till skydd och restaurering av natur.

För Världsnaturfonden WWF

Gustaf Lind
Generalsekreterare

Åsa Ranung
Senior policyrådgivare, Världsnaturfonden WWF